

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(11), 2023

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-методичною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар: Мовчан К.М.

Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабачій Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент;

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор, доцент кафедри психології;

Лужанська Тетяна Юріївна – к. географічних наук, доцент;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., професор;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., декан гуманітарного факультету;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор;

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання;

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

Під час адаптаційного періоду важливо створити в домі спокійну обстановку, з розумінням ставитися до безпідставного вередування малюка, більше гуляти з ним, пропонувати зняти емоційне напруження активними рухами, цікавою діяльністю. Слід раніше укласти дітей спати після теплої ванни. У цей період треба менше ходити в гості, рідше відвідувати поліклініку, перукарню, аби зайвий раз не перевантажувати дитину новими враженнями. Огорніть свою дитину любов'ю, бережіть її нервову систему.

Підсумовуючи вище сказане, хочеться відзначити, Отже, як показують педагогічні та медичні дослідження, характер та тривалість адаптаційного періоду залежать від таких факторів, як:

- вік дитини (найважче адаптуються до нових умов діти у віці 10-11 місяців до 2 років; після 2 років діти значно легше пристосовуються до нових умов життя);

- стан здоров'я та рівень розвитку дитини (здорова, добре розвинена дитина значно легше переносить труднощі соціальної адаптації);

- індивідуальні особливості дитини (значною мірою поведінка дитини залежить від типу нервової системи);

- рівень натренованості адаптаційних механізмів (діти, які до дитячого садка неодноразово перебували в різних умовах життя, легше звикають до дитячого закладу);

- досвід спілкування з дорослими та ровесниками (уміння позитивно ставитися до вимог дорослих та адекватно спілкуватися з іншими дітьми).

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – К., 2021.

2. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: наук.-метод. посіб. – К.: Ред. журналу Дошкільне виховання. – 2012. – Вип. 2. – С. 45.

3. Педагогічний словник. – К.: Інститут педагогіки Академії педагогічних наук України, 2001. – С. 43–53.

4. Битянова М. Р. Адаптація дитини в садку: діагностика, корекція, педагогічна підтримка: навч. посібник / М. Р. Битянова. – К.: Освітній центр Педагогічний пошук, 2000. – С. 344.

5. Кононко О. Л. Адаптація та психологічний вік / О. Л. Кононко // Початкова школа. – 2002. – № 1. – С. 5–10.

УДК 81'4-047.44-043.86:373.2.015.31:81'233-053.4(045)

Сівач М. І.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

група ДО-1м(з)

спеціальність 016 «Дошкільна освіта»

Мукачівський державний університет

Чекан О. І.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівський державний університет

АНАЛІЗ ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АСПЕКТУ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТЕМПОРИТМУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті проаналізовано особливості лінгвокогнітивного аспекту щодо проблеми розвитку темпоритму мовлення дошкільників. Обґрунтовано можливості розвитку темпоритмічних здібностей дітей дошкільного віку у пов'язуванні з розвитком мовлення.

Ключові слова: лінгвокогнітивний аспект, темпоритм мовлення, дошкільники.

The article analyzed the peculiarities of the linguistic-cognitive aspect of the problem and the development of the tempo-rhythm of the movement of preschool children. Possibility of development of tempo-rhythmic characteristics of children of preschool age in connection with the development of movement is primed.

Key words: linguocognitive aspect, tempo of movement, preschoolers.

Вивчення онтогенезу дитячого мовлення засвідчує його величезну роль у психічному розвитку дитини (А. Богуш, Л. Виготський, О. Вінарська, Д. Ельконін, В. Кондратенко, С. Конопляста, О. Лурія, Є. Соботовіч, В.Тарасун, М. Шеремет та ін.).

Ми живемо в період кризи ціннісних систем у сучасному суспільстві. Розмивання норм моралі, значущості інститутів родини ускладнює шляхи особистісного самовизначення дитини. Вже з дошкільного віку педагоги та батьки повинні готувати сприятливий ґрунт для розвитку гуманних почуттів, на основі якого у вразливій, дитячій душі пробудяться здібності співпереживати, разом страждати й радіти.

За останні роки в Україні з'явилися дослідження, що виявляють закономірності й особливості навчання і виховання дітей з різними відхиленнями в їх розвитку (В. Бондар, О. Гаврилов, Н. Гаврилова, І. Дмитрієва, В. Засенко, М. Козленко, С. Миронова, Н. Пахомова, Б.Сермеєв, В. Синьов, Н. Савінова, Є. Соботович, В.Тарасун, О. Хохліна, М. Ярмаченко та ін.).

У виникненні та розвитку мовлення, як і в інших органічних системах, особливу роль відіграють ритмічні процеси (Б. Алякрінський, Н. Бехтерева, В. Вернадський, Т. Візель, І. Павлов, Б.Теплов та ін.).

Дослідження ритмічних функцій у дітей дошкільного віку, свідчать про те, що практично у всіх досліджуваних порушена ритмічна здатність, що відбивається у загальній та дрібній моториці, а також у мовленні (Г. Бабіна, Л. Белякова, Н. Волоскова, О. Д'якова, В. Кондратенко, Є. Оганесян, Н. Сафонкіна, Н. Ричкова, Ю. Філатова та ін.).

Багато науковців підкреслювало, що ритм довільних рухів у поєднанні зі словом сприяє нормалізації мовлення (О. Боряк, Н. Власова, Г. Волкова, В. Грінер, Л. Журавльова, Є. Конорова, А. Кравченко, А. Мухіна, М. Румер, Ю. Филатова, Г. Шашкіна та ін.)

Розвиток темпоритму мовлення під час занять - це інтегрована діяльність, в якій об'єднуються завдання розвитку дитячої особистості. Міждисциплінарний підхід до розробки системи занять дозволяє зібрати в розвиваючих цілях все краще, що є в теорії та практиці психології, медицини, педагогіки та приватних методик. Систему роботи над розвитком темпоритму мовлення розробляли Н.Г. Александрова, В.А. Грінер, Н.П. Збруєва, Г.А. Волкова, Н.А. Ричкова та ін. У роботі Г.А. Волкової розкрито мету, завдання та зміст щодо розвитку темпоритму мовлення з нормотиповими дітьми.

Мета публікації - проаналізувати лінгвокогнітивний аспект дослідження щодо проблеми розвитку темпоритму мовлення дошкільників.

За науковими даними [1, 3, 5, 9] при різних видах мовленнєвої патології виявлені загальні показники порушення мовленнєвих ритмічних процесів: затримка дозрівання ритмічної організації функціональної системи мовлення; дизритмія процесів сприйняття і відтворення мовлення на різних ієрархічних рівнях: складовому, словесному, синтагматичному.

Анатомо-фізіологічні та лінгвокогнітивні аспекти дослідження механізмів формування темпо-ритму мовлення вказують на те, що розвиток мовлення нерозривно пов'язаний з розвитком темпоритмічних здібностей. Формуючись у дошкільному віці, такі здібності об'єднують і координують усі складові мовлення.

Одним з чинників успішної реалізації мовленнєвої діяльності є розвиток оперативної пам'яті та самоконтролю індивіда. Тому особливу увагу слід приділяти розвитку мовленнєво-рухової пам'яті як підґрунтя для розвитку плануючої функції мовлення.

Підґрунтя для розвитку почуття ритму закладається на ранніх етапах онтогенезу, коли відбувається дозрівання мозку і формування складних функціональних зв'язків між його структурами, що забезпечують його адекватну інтегративну діяльність [3].

І. Павалакі стверджує, що використання спеціальних прийомів, направлених на формування саморегуляції темпо-ритму мовленнєвих та немовленнєвих рухів, включених в традиційну педагогічну роботу, прискорює вироблення плавності мовлення у дітей дошкільного віку.

Дослідження багатьох авторів (О. Винарская, Н. Жинкин, О. Лурія, Р. Тонкова-Ямпільська та ін.) доводять першорядне значення правильного розвитку інтонації для подальшого мовленнєвого онтогенезу [4].

За думкою М. Кольцової, у дітей, що мають більш енергійні та ритмічні рухи рук, значно раніше виробились природні умовні рефлексії. Проходячи через різноманітні види дитячої діяльності, відчуття ритму розвивається в різних модальностях (руховий, слуховий, зоровий ритм). В рухах це

проявляється в вигляді повторюваних ритмічних плескань долонями по предмету, тупотіння ногою, гойдання головою. Під час гри відчуття ритму проявляється у вигляді повторних маніпуляцій з предметами, в мовленні – у повторенні слів, складів (само наслідування, наслідування дорослих) [3, с. 26-28].

А. Максаков прослідкував можливості дошкільників в регуляції темпу мовлення. Отримані дані показали те, що дітям легше прискорити темп, ніж сповільнити його. Темп мовлення дорослих має велике значення для точного та вірного відтворення, сприйняття та розуміння мовлення дітьми дошкільного віку [5].

Ритм являє собою архаїчну фазу мовлення, яка пояснює його ранню появу в онтогенезі. Згідно з дослідженнями Y.Konorszynski, починаючи з народження, дитина перебуває в ритмічній структурі рідної мови, як на рівні сприйняття, так і на моторному рівні, і вже при перших спробах вербальної комунікації дитина буде відтворювати найбільш типові характеристики ритму національної мови [9].

Згідно з дослідженнями вироблення здатності до оцінювання відчуття ритму відбувається в 5-7-річному віці. Це пов'язано з тим, що для виконання завдань на відтворення ритму необхідно мати досить високий рівень розвитку слухових диференціацій та моторного програмування сприйнятих на слух ритмічних структур, сформованість слухомоторних, слухозорових і зоровомоторних координацій [2].

Нерідко, порушення мовлення, супроводжуються недорозвиненням ритмічного слуху, в результаті чого діти не чують елементарної пульсації в музичному або руховому такті, що позначається на якості, роз'єднаності ритму рухів, неможливості узгодження власних рухів з музикою, текстом.

Теоретичний аналіз психолого-педагогічної, психолінгвістичної та спеціальної літератури, як вітчизняної так і зарубіжної, свідчить про те, що:

- дошкільний вік є найбільш уразливим для виникнення темпо-ритмічних порушень мовлення;

- недостатньо розроблених методик та педагогічних заходів, які спрямовані на подолання темпо-ритмічних порушень мовлення у дітей дошкільного віку;

- робота над темпо-ритмічними порушеннями повинна бути спрямована на відновлення функцій мовлення, на загальний розвиток дитини, на засвоєння нею різних способів комунікації;

- під час педагогічної роботи основну роль відіграє діалог дитини з дорослими, адже у дошкільному віці це основна форма спілкування.

Отже, враховуючи постійне зростання кількості дітей дошкільного віку, що потребують розв'язкової роботи по темпоритму мовлення та усі описані аспекти, ми можемо стверджувати про необхідність подальших досліджень особливостей темпо-ритмічних порушень мовлення та їх подолання, що підкреслює актуальність розробки методичного забезпечення щодо роботи над темпо-ритмічними порушеннями мовлення у дітей дошкільного віку.

Таким чином, формування почуття ритму у дітей дошкільного віку є одним з найбільш важливих і складних завдань.

Розвиток мовлення нерозривно пов'язаний з розвитком темпоритмічних здібностей. Формуючись у дошкільному віці, такі здібності об'єднують та координують усі складові мовлення. Темпоритмічні розлади не лише порушують та обмежують мовленнєву функцію дитини, але й знижують її працездатність і продуктивність діяльності.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні впливу мовленнєво-ігрової діяльності на формування граматичної правильності та звукової культури мовлення.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція): наказ № 33 від 12.01.2021 р. МОН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 17.11.2021).
2. Задесенець М. П. Вікові особливості розвитку дітей і формування їх особистості / М. П. Задесенець. – К.: Вища школа, 1978.
3. Кольцова М.М. Роль рухового аналізатора у розвитку мови дитини / М. М. Кольцова. – К., 1972. – С. 26–28.
4. Лурія А. Р. Вищі коркові процеси людини / А. Р. Лурія. – К, 1968. – 84 с.
5. Притиковська С. Д. Теоретичні та методичні аспекти розвитку темпоритму мовлення засобами музично-ритмічного та фізичного виховання [Електронний ресурс] / С. Д. Притиковська // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори 2006, 2019. – Вип. 14. – С. 248–259. – Режим доступу: <http://aqce.com.ua/download/publications/553/511.pdf/>
6. Про дошкільну освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 38 -39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> (дата звернення: 25.11.2021).
7. Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей в загальноосвітньому просторі: Наказ Міністерства освіти і науки від 31.12.2015 р. № 1436 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-01-16/4897/nmo-1436\(1\).pdf](http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-01-16/4897/nmo-1436(1).pdf) (дата звернення: 25.11.2021).
8. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. Дата оновлення: 08.02.2018. № 2279III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення: 25.11.2021).
9. Konorczyński Y. Le bébé prélinguistique et le rythme: pré-requis pour l'acquisition du langage / Y. Konorczyński // Bull. Audiophonol. Ann. Sei. Univ.; Tramche-Comté. – 1986. – № 4. – P. 279–306.

Кас'яненко О. М. Одошевська Є. С.	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЯ ДІАГНОСТИКО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ НЕЗНАЧНІ ВІДХИЛЕННЯМИ У ПСИХОФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ	45
Кідарова Я.Й.	ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА: ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ	48
Корпанець Ю.Ю.	ЗАГАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОДУКТИВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ	52
Кохтич Б. В. Микуліна А. К.	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	55
Кузьма-Качур М.І. Кохан М. Д.	ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З САМОКОНТРОЛЮ І САМООЦІНКИ	59
Кузьма-Качур М. І. Марущинець Д. М.	ФУНКЦІЇ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКА З КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ТА ВИМОГИ ДО ЙОГО ПОБУДОВИ	66
Микуліна А. К., Седлак К. Д.	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕКОРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА	72
Мовчан А.І.	ТУРИСТИЧНА КАРТОГРАФІЯ В ІТ-ТЕХНОЛОГІЯХ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	76
Молнар Т. І. Долгош Н. М.	СКЛАДНИКИ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	78
Розман І.І. Дирда М.М.	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	83
Розман І.І. Дорогій М.В.	ОСНОВНІ ШЛЯХИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	86
Розман І.І. Ганькович О.В.	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ СТОРІТЕЛІНГУ	88
Розман І.І. Онисько В.Ю.	ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВ ЕНОПЕДАГОГІКИ У ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС	91
Бобрушко Н.В. Русин Н.М.	СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	93
Меденці Н.І. Русин Н. М.	НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЧИННИКИ ЯКІ НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ	98
Чекан О. І.	АНАЛІЗ ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АСПЕКТУ	102

Наукове видання
НАУКА МАЙБУТНЬОГО
Збірник наукових праць студентів,
аспірантів та молодих вчених

НЗ4

Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. колегії В.В. Гоблик; заст. гол. ред. Т.І. Молнар. – Мукачево: РВВ МДУ, 2023. – Вип. 1(11). – 165 с.

У збірнику опубліковані статті студентів, аспірантів та молодих вчених, що відображають результати досліджень з природничих, технічних, гуманітарних, суспільних та економічних наук.

УДК 001(051)(045)''540*6''

***Збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених
«Наука майбутнього» зареєстрований у Google Scholar***

Підписано до друку 20.12.2022 р.

Формат 60x84 1/16

Папір офсет. Умовн. друк. аркушів 10

Тираж 10. Зам. № 87

Адреса видавництва:

Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
тел./факс: (03131) 2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів та розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>